NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PAOLO MENGOZZI
prednesené 11. septembra 2008 [1]

I — Úvod

1. Rozhodnutím z 15. marca 2007 Bayerisches Landessozialgericht München (Nemecko) predložil Súdnemu dvoru podľa článku 234 ES dve prejudiciálne otázky, z ktorých prvá sa týka výkladu článku 19 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 [2] a druhá výkladu článkov 18 ES, 39 ES a 49 ES.

2. Tieto otázky boli položené v súvislosti so žalobou Petry von Chamier-Glisczinski proti Deutsche Angestellten-Krankenkasse (ďalej len „DAK“), ktorou sa domáhala náhrady nákladov vynaložených na jej pobyt v opatrovateľskom ústave v Rakúsku.

1 — Jazyk prednesu: taliančina.

2 — Nariadenie o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35).

II — Právny rámec

A — *Právo Spoločenstva*

1. Relevantné ustanovenia Zmluvy

3. Článok 18 ods. 1 ES stanovuje:

„Každý občan Únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, pričom podlieha obmedzeniam a podmienkam ustanoveným v tejto zmluve a v opatreniach prijatých na ich vykonanie.“

4. Podľa článku 39 ods. 1 až 3 ES:

„1. Zabezpečí sa voľný pohyb pracovníkov v rámci Spoločenstva.

2. Voľný pohyb pracovníkov zahŕňa zrušenie akejkoľvek diskriminácie pracovníkov členských štátov na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o zamestnanie, odmenu za prácu a ostatné pracovné podmienky.

3. S výnimkou obmedzení odôvodnených verejným poriadkom, verejnou bezpečnosťou a ochranou verejného zdravia majú pracovníci právo:

a) uchádzať sa o skutočne ponúkané pracovné miesta;

b) voľne sa za týmto účelom pohybovať na území členských štátov;

c) na pobyt v niektorom z členských štátov za účelom zamestnania v súlade s ustanoveniami zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych aktov, ktorými sa upravuje zamestnávanie vlastných štátnych príslušníkov tohto štátu;

d) po ukončení zamestnania zostať na území členského štátu za podmienok ustanovených vo vykonávacích nariadeniach, ktoré stanoví Komisia.“

5. Článok 49 prvý odsek ES stanovuje:

„V rámci nasledujúcich ustanovení sú zakázané obmedzenia slobody poskytovať služby v Spoločenstve vo vzťahu k štátnym príslušníkom členských štátov, ktorí sa usadili v niektorom inom štáte spoločenstva ako príjemca služieb.“

2. Sekundárne právo

6. Rozdiely existujúce medzi vnútroštátnymi právnymi úpravami v oblasti sociálneho zabezpečenia sú nepochybne faktorom predstavujúcim prekážku mobility pracovníkov. Z toho dôvodu tvorcovia Rímskej zmluvy

priznali Rade právomoc, aby v tejto oblasti prijala „opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na poskytnutie voľného pohybu pracovníkov“. Článok 51 (zmenený, teraz článok 42 ES) stanovuje, že na tento účel „uzavrie dohody, ktoré migrujúcim pracovníkom a na nich závislým osobám zabezpečia:

a) započítanie všetkých období braných do úvahy podľa zákonov príslušných krajín za účelom získania a trvania nároku na dávky a vypočítanie ich výšky;

b) vyplácanie dávok osobám s bydliskom na území členských štátov“.

7. Rada túto právomoc vykonávala už od roku 1958, od prijatia právnej úpravy o koordinácii vnútroštátnych právnych predpisov v jednotlivých oblastiach sociálneho zabezpečenia, ktorá sa mala uplatňovať na rôzne riziká, na ktoré sa tieto právne predpisy vzťahovali. Táto koordinácia je v súčasnosti zabezpečená nariadením č. 1408/71 [3], ktorého pôvodné znenie bolo viackrát zmenené.

3 — Ustanovenia nariadenia č. 1408/71 sú doplnené nariadením Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 74, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 83).

8. Na účely prejednávanej veci je relevantný najmä článok 19 ods. 1 a 2 prvý pododsek tohto nariadenia, ktorý stanovuje, že:

„1. Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba s bydliskom na území iného členského štátu, ako je príslušný štát, ktorá spĺňa podmienky právnych predpisov príslušného štátu na nárok na dávky, dostáva so zohľadnením ustanovení článku 18, ak je to vhodné, v štáte, kde má bydlisko:

a) vecné dávky poskytované v mene príslušnej inštitúcie od inštitúcie miesta bydliska v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré táto inštitúcia uplatňuje tak, akoby bol poistený u nej;

b) peňažné dávky poskytované príslušnou inštitúciou v súlade s právnymi predpismi, ktoré uplatňuje. Na základe dohody medzi príslušnou inštitúciou a inštitúciou miesta bydliska môže však v mene príslušnej inštitúcie v súlade s právnymi predpismi príslušného štátu takéto dávky poskytovať inštitúcia miesta bydliska z poverenia príslušnej inštitúcie v súlade s právnymi predpismi príslušného štátu.

2. Ustanovenia odseku 1 sa použijú obdobne aj na rodinných príslušníkov, ktorí majú bydlisko na území iného členského štátu, ako je príslušný štát, ak nemajú nárok na takéto dávky podľa právnych predpisov štátu, na území ktorého majú bydlisko.“

9. Okrem toho je potrebné spomenúť znenie článku 22 ods. 1 písm. b) bod i) tohto nariadenia, ktorý uvádza, že:

„1. Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá spĺňa podmienky právnych predpisov príslušného štátu na nárok na dávky, pričom, ak je to vhodné, zohľadnia sa ustanovenia článku 18:

…

b) ktorý po získaní nároku na dávky uhraditeľné príslušnou inštitúciou má povolenie tejto inštitúcie na návrat na územie členského štátu, kde má bydlisko, alebo preložiť svoje bydlisko na územie iného členského štátu

alebo

…

má nárok:

i) na vecné dávky poskytované v mene príslušnej inštitúcie inštitúciou miesta pobytu alebo bydliska v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia tak, akoby bol u nej poistený. Dĺžka doby, počas ktorej sa dávky poskytujú, sa však spravuje právnymi predpismi príslušného štátu.“

10. V prvej prejudiciálnej otázke sa vnútroštátny súd odvoláva aj na článok 10 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 [4] z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva. Tento článok bol zrušený [5] článkom 38 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa

4 — Ú. v. ES L 257, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15.
5 — S účinnosťou od 30. apríla 2006.

nariadenie (EHS) č. 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS [6]. Podľa odseku 1 tohto článku:

„Spolu s pracovníkom, ktorý je štátnym príslušníkom jedného členského štátu a je zamestnaný na území iného členského štátu, majú bez ohľadu na svoju štátnu príslušnosť právo usadiť sa:

a) jeho manželka/jej manžel a potomkovia, ak majú menej ako 21 rokov alebo sú závislými osobami,

b) závislí príbuzní pracovníka/pracovníčky a jeho manželky/manžela vo vzostupnej línii.“

B — *Vnútroštátne právo*

11. V odpovedi na otázku Súdneho dvora nemecká vláda uviedla hlavné smery systému poistenia rizika odkázanosti upravenom v jedenástej knihe Sozialgesetzbuch (zákonníka sociálneho zabezpečenia, ďalej len „SGB XI“).

12. Tento systém predpokladá tri formy pomoci, ktoré sa poskytujú odkázaným osobám.

13. § 36 SGB XI stanovuje, že osoby odkázané na domácu starostlivosť a opateru majú nárok na *vecné dávky* poskytované pracovníkmi zariadení ambulantných služieb, ktoré sú v zmluvnom vzťahu s poisťovňou pre prípad odkázanosti. Náklady spojené s touto pomocou uhrádza poisťovňa do výšky hornej hranice stanovenej sumy, ktorá sa mení v závislosti od stupňa odkázanosti príjemcu. Pre III. stupeň je táto horná hranica stanovená na 1 432 eur mesačne a v prípadoch vyžadujúcich si intenzívnu a nepretržitú starostlivosť, ktorá je spojená s obzvlášť vysokými nákladmi, môže byť zvýšená až na 1 918 eur mesačne. Poisťovňa poskytnutú pomoc prepláca podľa sadzieb stanovených v zmluve o poskytovaní služieb uzavretej s rôznymi zariadeniami ambulantných služieb. Vecné dávky podľa § 36 sa nevzťahujú na domáce lekárske ošetrenia a tie sú kryté zdravotným poistením.

14. § 37 SGB XI stanovuje, že odkázané osoby majú nárok na *mesačnú dávku na starostlivosť*, ak si zabezpečia poskytovanie starostlivosti a opatery, ktorú potrebujú. Príjemca môže túto dávku použiť voľne, a teda aj na zaplatenie služieb, ktoré nie sú kryté poistením alebo ktoré sú poskytované

6 — Ú. v. EÚ L 158, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46.

osobami nepatriacimi k zmluvným zariadeniam. Výška dávky sa tiež mení v závislosti od stupňa odkázanosti. Pre III. stupeň je táto suma stanovená na 665 eur mesačne.

15. § 38 SGB XI stanovuje takzvané *kombinované* dávky. Podľa tohto ustanovenia poistenec, ktorý nevyužije v plnej výške vecné dávky, na ktoré má nárok, môže *zároveň* dostať dávku na starostlivosť podľa § 37 vo výške zníženej o percentuálnu sadzbu zodpovedajúcu výške využitých vecných dávok. Príjemca sám rozhodne, v akom pomere chce vecné dávky využiť. Kombinované dávky zodpovedajú cieľu umožniť väčšiu samostatnosť pri organizovaní domácej starostlivosti o odkázanú osobu.

16. Výkony, ktorých výška prekračuje hornú hranicu stanovenú pre poistenie pre prípad odkázanosti, si odkázaná osoba hradí sama.

17. Nakoniec podľa § 43 SGB XI, ktorý uviedla Komisia vo svojich pripomienkach, odkázané osoby majú nárok na úplnú stacionárnu starostlivosť v opatrovateľskom ústave, pokiaľ domáca starostlivosť alebo čiastočná starostlivosť v opatrovateľskom ústave nie je možná, alebo vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu neprichádza do úvahy. Výška sumy, ktorou poisťovňa pre prípad odkázanosti uhrádza náklady na opateru, náklady zdravotnej starostlivosti a náklady sociálnej pomoci, je pevne stanovená. Pre osoby zaradené do III. stupňa odkázanosti je táto paušálna suma 1 432 eur. Celková suma uhrádzaná poisťovňou nesmie prekročiť 75 % celkovej výšky nákladov na starostlivosť, opateru a ubytovanie odkázanej osoby. § 43 tiež stanovuje, že výška ročných výdavkov poisťovne pre prípad odkázanosti na poistencov vyžadujúcich si úplnú stacionárnu starostlivosť v opatrovateľskom ústave nesmie prekročiť v priemere 15 339 eur na osobu. Výška týchto horných hraníc môže byť vo výnimočných prípadoch prekročená. Poistenec, ktorý sa rozhodne pre pobyt v opatrovateľskom ústave s úplnou stacionárnou starostlivosťou, má napriek tomu, že poisťovňa jeho pobyt v ústave nepovažuje za nevyhnutný, nárok na príspevok vo výške hornej hranice sumy stanovenej v § 36 podľa príslušného stupňa odkázanosti, do ktorého je zaradený.

III — Vec sama a prejudiciálne otázky

18. Pani von Chamier-Glisczinski, nemecká štátna príslušníčka s bydliskom v Mníchove, ktorá bola odkázanou osobou, poberala od DAK, inštitúcie sociálneho zabezpečenia, v ktorej bola poistená prostredníctvom svojho manžela, dávky poistenia pre prípad odkázanosti podľa § 38 SGB XI (kombinované dávky).

19. Dňa 27. augusta 2001 pani von Chamier-Glisczinski požiadala DAK o poskytovanie vecných dávok, na ktoré mala podľa nemeckej právnej úpravy nárok, v opatrovateľskom ústave nachádzajúcom sa v Rakúsku, do ktorého sa chcela dať umiestniť. DAK túto žiadosť zamietla rozhodnutím z 31. augusta 2001, v ktorom ako dôvod uviedla, že v prípadoch, akým je situácia pani von Chamier-Glisczinski, rakúske právo nestanovuje pre osoby poistené v rámci vnútroštátneho systému sociálneho zabezpečenia poskytovanie vecných dávok. Podľa DAK, pani von Chamier-Glisczinski má nárok jedine na dávky na starostlivosť podľa § 37 Sozialgesetzbuch XI vo výške 1 300 DM (664,68 eura) stanovenej pre III. stupeň.

20. Pani von Chamier-Glisczinski sa od 17. septembra 2001 do 18. decembra 2003 zdržiavala v štátom uznanom opatrovateľskom ústave v Rakúsku, kde sa premiestnila, ako je uvedené v rozhodnutí vnútroštátneho súdu, pretože jej manžel mal v úmysle uchádzať sa v tejto krajine o zamestnanie.

21. Rozhodnutím o sťažnosti z 20. marca 2002 DAK zamietla sťažnosť pani von Chamier-Glisczinski proti rozhodnutiu z 31. augusta 2001. Pani von Chamier-Glisczinski podala žalobu na Sozialgericht München, ktorý ju zamietol rozsudkom z 11. októbra 2005. Pani von Chamier-Glisczinski podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Bayerisches Landessozialgericht München a opätovne požaduje náhradu nákladov za pobyt v opatrovateľskom ústave v Rakúsku vo výške rozdielu medzi už poskytnutými dávkami na starostlivosť a hornou hranicou sumy podľa § 36 SGB XI, do akej príslušná inštitúcia preberá náklady za vecné dávky, v prípade osôb zaradených do III. stupňa.

22. Bayerisches Landessozialgericht München usúdil, že vyriešenie sporu závisí od výkladu práva Spoločenstva, a preto rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 19 ods. 1 písm. a), prípadne v spojení s odsekom 2, nariadenia (EHS) č. 1408/71 so zreteľom na článok 18 ES a články 39 ES a 49 ES v spojení s článkom 10 nariadenia (EHS) č. 1612/68 vykladať v tom zmysle, že zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, prípadne rodinný príslušník nedostane žiadne peňažné alebo náhradné dávky poskytované v mene príslušnej inštitúcie inštitúciou miesta bydliska, ak právne predpisy platné pre poslednú uvedenú inštitúciu nestanovujú pre týchto poistených vecné dávky, ale len peňažné dávky?

2. V prípade, že neexistuje takýto nárok, existuje so zreteľom na článok 18 ES alebo na články 39 ES a 49 ES nárok na

prebratie nákladov — po predchádzajúcom povolení — na stacionárny pobyt v opatrovateľskom ústave v inom členskom štáte voči príslušnej inštitúcii vo výške dávok, ktoré sa majú poskytnúť v príslušnom členskom štáte?“

IV — Konanie pred Súdnym dvorom

23. Vnútroštátny súd 18. septembra 2007 oznámil Súdnemu dvoru, že po smrti pani von Chamier-Glisczinski vstúpil do jej procesného postavenia v konaní jej manžel a že prejudiciálne otázky zostávajú naďalej platné.

24. Žalobkyňa vo veci samej, Komisia a nemecká a nórska vláda predložili Súdnemu dvoru podľa článku 23 druhého a tretieho odseku Štatútu Súdneho dvora svoje písomné pripomienky. Okrem toho uvedení účastníci konania predniesli svoje pripomienky na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 12. júna 2008.

25. Súdny dvor zaslal vnútroštátnemu súdu žiadosť o vysvetlenie podľa článku 104 ods. 5 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Okrem toho Súdny dvor položil nemeckej vláde, na účely písomnej odpovede, niekoľko otázok.

V — Právna analýza

A — *Úvodné poznámky*

26. Predtým, ako pristúpim k preskúmaniu prejudiciálnych otázok, je potrebné podrobnejšie uviesť skutkové okolnosti konania vo veci samej, ktoré vyplývajú z odpovede vnútroštátneho súdu na žiadosť Súdneho dvora o vysvetlenie a z objasnení, ktoré na pojednávaní uviedla žalobkyňa.

27. Bayerisches Landessozialgericht München, v odpovedi na žiadosť o vysvetlenie, poslal Súdnemu dvoru dva listy, jeden list právneho zástupcu žalobkyne a druhý list DAK. V prvom liste sa tvrdí, že manžel pani von Chamier-Glisczinski si počas celého pobytu jeho manželky v opatrovateľskom ústave v Rakúsku ponechal trvalé bydlisko v Mníchove, kde bol do 30. júna 2002 zamestnaný. Od augusta 2001, na základe dohody uzavretej s jeho zamestnávateľom, pokiaľ ide o ukončenie pracovnej zmluvy, nemal byť však naďalej viazaný pracovnými povinnosťami. Od augusta 2001 do decembra 2003 si mal v Rakúsku, kde mala jeho manželka bydlisko, hľadať zamestnanie. Nakoniec v decembri 2003 pán von Chamier-Glisczinski začal vykonávať obchodnú činnosť a ako sídlo podnikania v apríli 2004 uviedol Laufen. V liste DAK sa zas uvádza, že zo spisu žalobkyne vyplýva, že pán von Chamier-Glisczinski bol od 17. septembra 2001 do 30. júna 2002 zamestnaný ako zamestnanec a bol dobrovoľne poistený u žalovanej, že od 1. júla 2002 do 18. decembra 2003 bol registrovaný ako

uchádzač o zamestnanie na úrade práce v Mníchove, od ktorého poberal dávky v nezamestnanosti a bol povinne poistený v DAK a že nakoniec od 19. decembra 2003 bol v DAK poistený ako samostatne zárobkovo činná osoba.

28. Pán von Chamier-Glisczinski na pojednávaní spresnil, že v auguste 2001 vstúpil do rokovaní s jednou rakúskou farmaceutickou spoločnosťou s cieľom, že začne vykonávať vlastnú obchodnú činnosť. Tento plán, na základe ktorého sa mal usadiť v Rakúsku, kde mala od septembra 2001 bydlisko jeho manželka, mal však stroskotať na tom, že mu neboli poskytnuté finančné prostriedky.

29. V nasledujúcej analýze sa prihliadne na vyššie uvedené skutočnosti, v rozsahu, v akom niektoré z nich môžu mať vplyv na odpoveď na otázky položené vnútroštátnym súdom.

B — *O prvej prejudiciálnej otázke*

30. Prvou prejudiciálnou otázkou sa Bayerisches Landessozialgericht München v podstate pýta, či na základe mechanizmu stanovenom v článku 19 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 je inštitúcia členského štátu bydliska pracovníka povinná poskytnúť na účet príslušnej inštitúcie peňažné dávky, prípadne formou náhrady alebo prebratím nákladov v prípadoch, keď systém sociálneho zabezpečenia tohto štátu, na rozdiel od systému sociálneho zabezpečenia príslušnej inštitúcie, nestanovuje pre svojich poistencov poskytovanie vecných dávok.

31. Prvá otázka sa teda týka toho, či žalobkyňa vo veci samej má na základe článku 19 nariadenia č. 1408/71 nárok na peňažné vyrovnanie, ako ekvivalent vecných dávok, o ktoré ide v prejednávanej veci, ktoré by si mohla uplatniť *voči inštitúciám sociálneho zabezpečenia v jej štáte bydliska*.

32. Domnievam sa, že skôr, ako odpoviem na túto otázku, je vhodné upresniť niekoľko skutočností.

33. Predovšetkým pripomínam, že nariadenie č. 1390/81 rozšírilo rozsah osobnej pôsobnosti nariadení č. 1408/71 a č. 574/72 o samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov. Preto sa na situáciu manželov von Chamier-Glisczinski vzťahuje právna úprava podľa týchto nariadení, napriek tomu, že na pojednávaní vyšlo najavo, že pán von Chamier-Glisczinski si v období počas

pobytu jeho manželky v opatrovateľskom ústave v Rakúsku nehľadal v tomto štáte zamestnanie, ale mal v úmysle začať tam vykonávať vlastnú podnikateľskú činnosť.

34. Okrem toho uvádzam, že Súdny dvor o uplatňovaní nariadenia č. 1408/71 na dávky nemeckého systému poistenia pre prípad odkázanosti už rozhodoval. V rozsudku Molenaar Súdny dvor uznal, že tieto dávky, napriek tomu, že sa vyznačujú určitými osobitosťami, sú „nemocenskými dávkami" v zmysle článku 4 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, keďže „majú… v podstate za cieľ doplniť dávky nemocenského poistenia, s ktorými sú… organizačne prepojené, za účelom zlepšenia zdravotného stavu a životných podmienok osôb odkázaných na starostlivosť". [7] Na tieto dávky možno teda použiť články 18 až 36 tohto nariadenia.

35. Vnútroštátny súd vidí v článku 19 tohto nariadenia právny predpis, ktorý tvorí rámec situácie manželov von Chamier-Glisczinski. Musím však povedať, že o správnosti odvolania sa na tento článok mám určité pochybnosti. Tento článok sa totiž týka pracovníka alebo jeho rodinného príslušníka, ktorý má v *okamihu*, keď sa ocitne v situácii zakladajúcej nárok na dávky sociálneho zabezpečenia, v tomto prípade ide o odkázanosť, bydlisko v inom členskom štáte, ako je príslušný štát. Prípad pracovníka alebo jeho rodinného príslušníka, ktorý *po získaní nároku na dávky hradené príslušným štátom* preloží svoje bydlisko do iného členského štátu, je naopak upravený v článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia.

36. Pokiaľ ide teda o prejednávanú vec, je nepochybné, že pani von Chamier-Glisczinski dostávala nemecké dávky poistenia pre prípad odkázanosti vo forme takzvaných kombinovaných dávok už predtým, ako preložila svoje bydlisko z Nemecka do Rakúska. Zdá sa mi teda, že jej situácia spadá skôr do oblasti pôsobnosti článku 22 ods. 1 písm. b) ako článku 19.

37. Zmena odkazu na právny predpis však nevedie k podstatnej zmene režimu, ktorý má byť použitý. Ako sa ukáže neskôr, článok 22 ods. 1 bod i) a ii) je v skutočnosti obdobnou právnou úpravou článku 19 ods. 1 písm. a) a b), s tou výnimkou, že pracovník alebo jeho rodinný príslušník je na to, aby dostal lekárske ošetrenie v inom členskom štáte, povinný požiadať príslušnú inštitúciu o povolenie. [8] V prípade uvedenom v článku 22 ods. 1 písm. b), ktorý sa zdá, že je prípadom pani von Chamier-Glisczinski, však toto povolenie „je možné odmietnuť len v prípade, ak sa zistí, že by presun dotknutej osoby ohrozil jej zdravotný stav alebo poskytované lekárske ošetrenie".

7 — Rozsudok z 5. marca 1998, C-160/96, Zb. s. I-843, bod 24.

8 — Pokiaľ ide o vecné dávky, je stanovené, že dĺžka doby, počas ktorej sa dávky poskytujú, sa spravuje právnymi predpismi príslušného štátu a nie štátu bydliska (alebo pobytu), ako v prípade článku 19.

38. Nakoniec treba pripomenúť, že v rozsudku Twomey Súdny dvor, ktorý vychádzal z konštatovania, že nariadenie č. 1408/71 prijalo obzvlášť široký význam pojmu pracovníka, spresnil, že článok 19 tohto nariadenia sa vzťahuje aj na nezamestnaného pracovníka, ktorý má bydlisko v inom členskom štáte, ako je príslušný štát, nezávisle od toho, či ochorel pred alebo po ukončení pracovnej činnosti. [9] Z toho vyplýva, že na základe odkazu podľa článku 19 ods. 2, sa tento článok vzťahuje aj *na rodinných príslušníkov nezamestnaného pracovníka, ktorí majú bydlisko v inom členskom štáte, ako je príslušný štát*. Zastávam názor, že pokiaľ ide o článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71, mal by platiť rovnaký záver. Na jednej strane, ako to implicitne uznal Súdny dvor v bode 16 rozsudku Twomey, je totiž pojem pracovník obsiahnutý v znení toho článku rovnaký. Na druhej strane rozsah pôsobnosti článku 22 ods. 1 písm. b), rovnako ako článku 19, sa líši od rozsahu pôsobnosti článku 25 tohto nariadenia, ktorý upravuje situáciu nezamestnaných osôb, ktoré sa dočasne zdržiavajú v inom členskom štáte, ako je príslušný štát, kde si hľadajú zamestnanie [10], *avšak bez toho, že by zmenili svoje bydlisko.* [11] Preto okolnosť vyplývajúca z listu DAK, ktorý vnútroštátny súd zaslal Súdnemu dvoru, že pán von Chamier-Gliscczinski mal byť určité obdobie počas pobytu jeho manželky v opatrovateľskom ústave v Rakúsku registrovaný v Nemecku ako uchádzač o zamestnanie a že mal od príslušných inštitúcií tohto štátu dostávať podporu v nezamestnanosti, by aj v prípade, že by sa táto okolnosť potvrdila, nebola sama osebe dôvodom vylúčenia uplatnenia článku 19 [z tých istých dôvodov aj článku 22 ods. 1 písm. b)] tohto nariadenia na situáciu pani von Chamier-Glisczinski.

39. Po objasnení týchto skutočností prejdem teda k preskúmaniu prvej otázky, ktorú položil vnútroštátny súd.

40. Z rozhodnutia tohto vnútroštátneho súdu vyplýva, že pani von Chamier-Glisczinski dostávala počas určitého obdobia kombinované dávky podľa § 38 SGB XI. Tieto dávky predpokladajú domácu starostlivosť o odkázanú osobu. Pán von Chamier-Glisczinski na pojednávaní okrem iného uviedol, že jeho manželke, v mieste, kde bývala, bola až do jej premiestnenia do opatrovateľského ústavu v Rakúsku poskytovaná domáca starostlivosť.

41. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu okrem iného vyplýva, že v auguste 2001 pani von Chamier-Glisczinski podala na DAK žiadosť o poskytnutie povolenia premiestniť sa do opatrovateľského ústavu v Rakúsku so zachovaním nároku na dávky nemeckého poistenia pre prípad odkázanosti, ktorá jej bola zamietnutá. Ako bolo uvedené, podľa § 43 ods. 1 SGB XI, majú odkázané osoby nárok na úplnú stacionárnu starostlivosť v opatrovateľskom ústave, pokiaľ starostlivosť v domácom prostredí alebo čiastočná starostlivosť v opatrovateľskom ústave nie je možná. Podľa odseku 2 tohto ustanovenia, poisťovňa pre prípad odkázanosti uhrádza náklady súvisiace s pobytom v opatrovateľskom ústave v sume, ktorej výška je pevne stanovená; pre osoby zaradené do III. stupňa odkázanosti, ako v prípade pani von Chamier-Glisczinski, je táto suma 1 432 eur mesačne. Okrem toho, podľa § 43 ods. 4, poistenec, ktorý sa rozhodne pre pobyt v opatrovateľskom ústave s úplnou stacionárnou starostlivosťou, má napriek tomu, že poisťovňa jeho pobyt v ústave nepovažuje za nevyh-

9 — Rozsudok z 10. marca 1992, Twomey, C-215/90, Zb. s. I-1823, body 13 až 15 a 18.

10 — Pozri bod 15 už citovaného rozsudku Twomey.

11 — Podľa definície uvedenej v článku 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 za bydlisko treba považovať „zvyčajné bydlisko“.

nutný, nárok na príspevok vo výške hornej hranice sumy stanovenej podľa príslušného stupňa odkázanosti v § 36; v prípade III. stupňa je tento príspevok 1 432 eur mesačne.

42. Na základe týchto skutočností je logické predpokladať, že v žiadosti, ktorú pani von Chamier-Glisczinski zaslala DAK, prejavila svoju vôľu prejsť z režimu kombinovaných dávok podľa § 38 Sozialgesetzbuch XI na dávky podľa nasledujúceho § 43 a zároveň žiadala o „vývoz“ týchto dávok po jej premiestnení do opatrovateľského ústavu v Rakúsku. Zamietnutie žiadosti DAK sa malo odôvodniť uplatnením článku 19 nariadenia č. 1408/71 a nie nesplnením predpokladov vzniku nároku na dávky podľa § 43. Inými slovami, pani von Chamier-Glisczinski by s najväčšou pravdepodobnosťou, v prípade, keby sa nechala umiestniť v opatrovateľskom ústave v Nemecku, tieto dávky dostala. Tým, že sa rozhodla preložiť svoje bydlisko do Rakúska, stratila nárok na dávky podľa § 36, § 38 a § 43 Sozialgesetzbuch XI, ale naproti tomu si zachovala nárok na dávku na starostlivosť podľa § 37, ktorá v jej prípade bola vo výške 665 eur mesačne. Pani von Chamier-Glisczinski nemohla mať okrem toho žiadne dávky poskytované rakúskym systémom sociálneho zabezpečenia, ktorý, ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, zdá sa, že pre prípady odkázanosti, akým je situácia pani von Chamier-Glisczinski, nestanovuje vecné dávky. [12]

12 — Nemecká vláda však zastáva iný názor a domnieva sa, že vnútroštátny súd nesprávne vyložil relevantné ustanovenia rakúskeho práva.

43. Nemecká a nórska vláda a Komisia tvrdia, že nevýhodná situácia, v ktorej sa ocitla pani von Chamier-Glisczinski, súvisí s rozdielmi medzi systémami sociálneho zabezpečenia v členských štátoch, ktoré sú na základe nariadenia č. 1408/71 len koordinované a nie harmonizované.

44. Predovšetkým treba pripomenúť, že článok 19 nariadenia č. 1408/71 stanovuje iný režim pre peňažné dávky a iný pre vecné dávky. Zatiaľ čo peňažné dávky sa poskytujú pracovníkovi, ktorý má bydlisko v inom členskom štáte, ako je štát zamestnania „príslušnou inštitúciou v súlade s právnymi predpismi, ktoré uplatňuje“ [článok 19 ods. 1 písm. b)], vecné dávky sú poskytované v mene príslušnej inštitúcie od inštitúcie miesta bydliska „v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré táto inštitúcia uplatňuje tak, akoby bol [pracovník] poistený u nej“ [článok 19 ods. 1 písm. a)]. Článok 22 ods. 1 bod i) a ii) nariadenia, ako už bolo vyššie spomenuté, stanovuje obdobný režim.

45. Dvojitý mechanizmus, ktorý vyplýva z týchto ustanovení, umožňuje zabezpečiť, aby pracovník poistený v systéme sociálneho zabezpečenia jedného členského štátu, ktorý má bydlisko alebo pobyt v inom členskom štáte, mal na jednej strane možnosť „vývozu“ peňažných dávok, na ktoré má na základe právnych predpisov príslušného štátu nárok, a na druhej strane, aby mal v členskom štáte bydliska prístup k rovnakým vecným dávkam, na aké majú nárok osoby poistené v systéme uvedeného štátu. Okrem toho odkaz na právne predpisy štátu bydliska alebo pobytu umožňuje zabrániť tomu, aby boli inštitúcie tohto štátu, ktoré majú poskytnúť vecné dávky

pracovníkovi, ktorý je poistený v systéme sociálneho zabezpečenia iného členského štátu, povinné uplatňovať iné než vnútroštátne právne predpisy. Preto napríklad typ dávky, spôsoby poskytovania [13], ako aj dĺžka doby, počas ktorej sa poskytujú [14], rozsah alebo výška ich krytia, sú stanovené na základe týchto právnych predpisov. Dávky sa poskytujú „v mene príslušnej inštitúcie“ [15], ktorá je povinná, podľa článku 36 nariadenia, nahradiť ich inštitúcii miesta bydliska alebo pobytu v celom rozsahu.

46. Na základe definície uznanej v judikatúre Súdneho dvora pojem „vecné dávky“ zahŕňa aj také dávky, ktoré spočívajú v platbách povinnej inštitúcie poskytovaných najmä vo forme prevzatia nákladov alebo ich refundácie, a že pojem „peňažné dávky“ sa vzťahuje najmä na dávky, ktoré sú určené na vyrovnanie straty na zárobku chorého zamestnanca. [16] Vo vyššie uvedenom rozsudku Molenaar Súdny dvor potvrdil, že dávky nemeckého systému poistenia pre prípad odkázanosti, ktoré sú určené na pokrytie domácej alebo stacionárnej starostlivosti poisteného, nákupu opatrovateľských pomôcok a určitých opatrení, spadajú pod pojem ‚vecné dávky' upravený v článku 19 ods. 1 písm. a), článku 25 ods. 1 písm. a) a článku 28 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady č. 1408/71“. [17] Dávky, ktoré pani von Chamier-Glisczinski požadovala od DAK, aj keď spočívali vo vyplatení určitej peňažnej čiastky ako náhrada nákladov, sú teda vecnými dávkami a vzťahuje sa na ne režim stanovený pre tieto dávky podľa nariadenia č. 1408/71.

47. Na základe článku 19 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia, ako ho vyložil Súdny dvor v rozsudku Molenaar, pracovník s bydliskom v inom členskom štáte, ako je príslušný štát, má nárok na vecné dávky, ktoré inštitúcia členského štátu bydliska alebo pobytu poskytuje v podobných prípadoch svojim poistencom, „*pokiaľ* právna úprava tohto posledného uvedeného štátu bez ohľadu na to, ako je systém sociálnej ochrany, do ktorého patrí poskytovanie týchto dávok, pomenovaný, *stanovuje poskytovanie týchto dávok* na pokrytie rovnakých rizík, akými sú riziká kryté poistením… členského štátu zamestnania“. [18]

48. Z toho vyplýva, že pracovník si *voči štátu bydliska* nemôže uplatniť žiadny nárok, pokiaľ právne predpisy tohto štátu nestanovujú na pokrytie rizika, v súvislosti s ktorým sa tieto dávky požadujú, poskytovanie vecných dávok. Domnievam sa, že tento záver je v súlade nielen so znením článku 19 ods. 1 písm. a) nariadenia, ale aj s *ratio legis*, ktorého účelom

13 — Napríklad v niektorých vnútroštátnych systémoch platí, že výdavky na lekárske ošetrenia vo verejných zariadenia príslušné inštitúcie spravidla preberajú, v iných systémoch zas platí systém náhrady. Percentuálna sadzba krytia výdavkov za lekárske ošetrenie je v rámci jednotlivých systémov odlišná.

14 — Ako už bolo uvedené, pokiaľ ide o prípady, na ktoré sa vzťahuje článok 22, dĺžka doby, počas ktorej sa dávky poskytujú, sa spravuje právnymi predpismi príslušného štátu.

15 — Pozri článok 19 ods. 1 písm. b) a článok 22 ods. 1 písm. i).

16 — Pozri rozsudok z 30. júna 1966, Vaassen-Göbbels, 61/65, Zb. s. 377, s 400.

17 — Rozsudok už citovaný, bod 32.

18 — Tamže, bod 37. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

je zabezpečiť, aby mal pracovník v členskom štáte bydliska alebo pobytu prístup k starostlivosti primeranej jeho zdravotnému stavu *za rovnakých podmienok*, aké platia pre osoby poistené v systéme sociálneho zabezpečenia tohto štátu.

49. Keďže, pokiaľ ide o prípad pani von Chamier-Glisczinski, rakúsky systém sociálneho zabezpečenia, ako sa zdá, nestanovuje pre prípad odkázanosti poskytovanie vecných dávok, potom to znamená, že ako bolo povedané, pani von Chamier-Glisczinski si nemôže voči *inštitúciám štátu bydliska* uplatniť žiadny nárok.

50. Z tohto hľadiska sa teda stotožňujem s výkladom, ktorý vo svojich pripomienkach navrhli nemecká a nórska vláda a Komisia.

51. Nestotožňujem sa však s tvrdením, že z povahy kolíznej normy článku 19 ods. 1 písm. a) nariadenia vyplýva, že prístup pracovníka k vecným dávkam, keď má bydlisko v inom členskom štáte, ako je štát zamestnania, sa spravuje výlučne právnymi predpismi členského štátu bydliska v tom zmysle, že *na základe právnych predpisov príslušného členského štátu sa voči inštitúciám tohto štátu* nedá uplatniť žiadny nárok na tieto dávky, pokiaľ právne predpisy štátu bydliska nestanovujú na krytie rizika, v súvislosti s ktorým sa tieto dávky požadujú, poskytovanie vecných dávok.

52. V tejto súvislosti Súdny dvor v rozsudku Jordens-Vosters potvrdil, že nariadenie č. 1408/71 „má najmä za cieľ zabezpečiť, aby systémy sociálneho zabezpečenia boli vo vzťahu k pracovníkom, ktorí sa premiestňujú v rámci Spoločenstva, vo všetkých členských štátoch uplatňované podľa jednotných kritérií a kritérií Spoločenstva“, a že „vykladať nariadenie č. 1408/71 tak, že zakazuje, aby na základe vnútroštátnych právnych predpisov bola pracovníkovi priznaná širšia ochrana, aká mu vyplýva z uplatnenia tohto nariadenia, by znamenalo ísť nad rámec tohto cieľa a zároveň vyčleniť sa mimo účelu a rámca článku [42 ES]“.[19] Presnejšie, Súdny dvor v tomto rozsudku potvrdil, že taký výklad článku 19 nariadenia, že *zakazuje* „príslušnej inštitúcii, aby priznala pracovníkovi výhodnejšie dávky sociálneho zabezpečenia, aké mu je povinná zabezpečiť na základe právnej úpravy Spoločenstva, pokiaľ ju vnútroštátne právne predpisy, ktoré táto inštitúcia uplatňuje, oprávňujú, aby v osobitných prípadoch priznala uvedeným poisteným takúto dodatočnú sociálnu ochranu“ by odporoval litere a duchu tohto článku. Podľa Súdneho dvora *nie je relevantné*, že pracovník má bydlisko na území iného členského štátu, ako je príslušný štát; kým na základe článku 19 nariadenia je táto okolnosť rozhodujúcou „na účely určenia inštitúcie, ktorá je poverená poskytnúť dávky, ktoré sa majú vyplácať poistenému, ako aj právnych predpisov, ktoré sa majú na poskytovanie týchto dávok uplatniť, *nemá význam…* pokiaľ ide o prípadné priznanie

19 — Rozsudok z 10. januára 1980, 69/79, Zb. s. 75, bod 11.

dodatočných dávok sociálneho zabezpečenia, podľa príslušnej právnej úpravy, na ktoré poistenec nemá nárok, ale ktoré mu príslušná inštitúcia môže priznať“. [20]

53. Podobne v rozsudku Pierik I [21], ktorý sa netýka článku 19, ale článku 22 nariadenia č. 1408/71, Súdny dvor, potom, čo rozhodol, že „[v] kontexte všeobecných cieľov Zmluvy článok 22… predstavuje jedno z opatrení určených na to, aby umožnilo pracovníkovi, ktorý je štátnym príslušníkom jedného z členských štátov Spoločenstva dostať vecné dávky poskytované v ktoromkoľvek inom členskom štáte bez ohľadu na vnútroštátnu inštitúciu, do ktorej je zaradený alebo na miesto jeho bydliska“ [22], skonštatoval, že slová „vecné dávky, ktoré v mene príslušnej inštitúcie poskytla inštitúcia miesta pobytu alebo bydliska“ [článok 22 ods. 1 písm. b)] sa výhradne netýkajú len vecných dávok poskytnutých v členskom štáte bydliska, ale tiež dávok, ktoré je príslušná inštitúcia oprávnená poskytnúť [23]; dôvodom toho je skutočnosť, ako uviedol Súdny dvor, že nariadenie vyžaduje, aby mal pracovník zaručenú možnosť dostať liečenie, ktoré zodpovedá jeho zdravotnému stavu a ktoré je účinnejšie, a to bez ohľadu na to, či je to v mieste jeho bydliska alebo v mieste vnútri Spoločenstva, kde je takéto liečenie dostupné. [24]

54. Dva vyššie uvedené judikáty sa týkali starostlivosti poskytovanej na území členského štátu zamestnania inštitúciou sociálneho zabezpečenia tohto štátu pracovníkovi s bydliskom na území iného členského štátu, zatiaľ čo v prípade pani von Chamier-Gliszczinski sa požaduje náhrada za dávky, ktoré dostala v štáte bydliska. Nezdá sa mi však, že by táto okolnosť sama osebe nedovoľovala, aby sa zásady stanovené Súdnym dvorom uplatnili aj na situácie, akou je situácia, ktorá je predmetom konania vo veci samej.

55. Domnievať sa však, že článok 19 bráni inštitúciám príslušného členského štátu poskytnúť svojmu poistencovi, na základe právnych predpisov, ktoré tieto inštitúcie uplatňujú, vecné dávky, keď členský štát miesta bydliska dotknutej osoby tieto dávky nestanovuje, by mohlo viesť k záveru, ktorý je v rozpore s účelom nariadenia. Táto situácia by nastala napríklad vtedy, keby na pokrytie určitého rizika príslušný členský štát stanovil výlučne vecné dávky a členský štát bydliska výlučne peňažné dávky: v tomto prípade by pracovník nedostal ani peňažné dávky, pretože ich príslušný členský štát, ktorý je na základe článku 19 ods. 1 písm. b) nariadenia povinný ich poskytnúť, nestanovuje a ani vecné dávky, pretože ich nestanovuje členský štát bydliska. Inými slovami, pracovník by bol pozbavený akejkoľvek ochrany pre prípad tohto rizika, a to aj napriek tomu, že každý zo systémov sociálneho zabezpečenia v obidvoch štátoch stanovuje jednu z týchto dávok. V takomto prípade by sa okrem iného pracovníkovi dostalo rozdielne zaobchádzanie v porovnaní so zaobchádzaním, ktoré sa dostáva poisteným osobám v systéme

20 — Tamže, bod 13. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.
21 — Rozsudok zo 16. marca 1978, 117/77, Zb. s. 825.
22 — Tamže, bod 14.
23 — Tamže, bod 21.
24 — Tamže, body 17 a 22.

sociálneho zabezpečenia príslušného štátu, ktoré majú v tomto štáte bydlisko, ako aj v porovnaní s poistenými osobami v systéme sociálneho zabezpečenia štátu bydliska.

56. Zdá sa mi zjavné, že takýto záver nemôže byť v súlade s duchom nariadenia a s cieľmi sledovanými koordináciou vnútroštátnych právnych predpisov o sociálnom zabezpečení podľa článku 42 ES, medzi ktoré patrí predovšetkým zákaz diskriminácie a zachovanie nadobudnutých práv. [25] V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor sa zásadne stavia proti takému výkladu ustanovení nariadenia č. 1408/71, z ktorého by mohla vyplývať strata sociálnych výhod zaručených právnymi predpismi členského štátu. [26]

57. Aj keď nariadenie č. 1408/71 nevylučuje náhradu, ktorú si vo svojej žiadosti pani von Chamier-Glisczinski uplatňovala voči DAK, napriek tomu si myslím, že nárok na získanie tejto náhrady nemôže vyplývať z ustanovení tohto nariadenia, a to ani vtedy, keby sa vykladalo so zreteľom na ustanovenia Zmluvy o voľnom pohybe. Je teda potrebné preskúmať, či uvedený nárok možno priznať priamo na základe týchto posledných uvedených ustanovení, ktorých výklad je predmetom druhej prejudiciálnej otázky.

58. Vzhľadom na všetky tieto vyššie uvedené dôvody navrhujem, aby Súdny dvor na prvú prejudiciálnu otázku odpovedal takto:

„Článok 19 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, sa má vykladať v tom zmysle, že zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba s bydliskom na území iného členského štátu, ako je príslušný štát, nemá nárok na žiadne vecné dávky poskytované v mene príslušnej inštitúcie od inštitúcie miesta bydliska, keď právne predpisy štátu miesta bydliska nestanovujú poskytovanie vecných dávok na krytie rizika, v súvislosti s ktorým sa tieto dávky požadujú. Článok 19 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 nebráni tomu, aby mohol tento pracovník alebo jeho rodinný príslušník dostávať od príslušnej inštitúcie uvedené dávky vo forme náhrady nákladov, na základe právnych predpisov, ktoré táto inštitúcia uplatňuje.“

59. Zastávam názor, že článok 22 nariadenia č. 1408/71 treba vykladať rovnakým spôsobom, pre prípad, že by sa vnútroštátny

25 — Pozri v tomto zmysle aj nedávny rozsudok vo veci Bosmann, v ktorom Súdny dvor rozhodol, že hoci sa podľa článku 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 na osobu, ktorá je zamestnaná na území jedného členského štátu vzťahujú právne predpisy tohto štátu, aj keď má bydlisko na území iného členského štátu, „neznamená to, že toto nariadenie bráni členskému štátu bydliska priznať na základe svojej vnútroštátnej právnej úpravy tejto osobe prídavky na deti“ (rozsudok z 20. mája 2008, C-352/06, Zb. s. I-3827, bod 31).

26 — Pozri rozsudky z 9. decembra 1993, Lepore a Scamuffa, C-45/92 a C-46/92, Zb. s. I-6497, bod 21; zo 4. októbra 1991, Paraschi, C-349/87, Zb. s. I-4501, bod 22; z 30. marca 1993, de Wit, C-282/91, Zb. s. I-1221, body 16 a 17, a z 5. októbra 1994, van Munster, C-165/91, Zb. s. I-4661, bod 27. Pozri tiež rozsudky z 9. októbra 1997, Naranjo Arjona a i., C-31/96, C-32/96 a C-33/96, Zb. s. I-5501, bod 20; zo 17. decembra 1998, Grajera Rodríguez, C-153/97, Zb. s. I-8645, bod 17, a z 9. novembra 2006, Nemec, C-205/05, Zb. s. I-10745, body 37 a 38.

súd domnieval, že na situáciu pani von Chamier-Glisczinski, ako si ja myslím, sa vzťahuje ustanovenie tohto článku a nie článku 19.

C — *O druhej prejudiciálnej otázke*

60. Druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či na základe článkov 18 ES, 39 ES a 49 ES existuje nárok na prebratie nákladov, po predchádzajúcom povolení, na stacionárny pobyt a starostlivosť v opatrovateľskom ústave v inom členskom štáte, voči *príslušnej inštitúcii vo výške dávok, ktoré sa majú poskytnúť poistenému v príslušnom členskom štáte*.

61. Na úvod treba pripomenúť, že ak podľa ustálenej judikatúry, ktorá sa týka rozdelenia úloh medzi vnútroštátny súd a súd Spoločenstva podľa článku 234 ES, prináleží vnútroštátnemu súdu, aby v prípade, ktorý mu bol predložený, uplatnil ustanovenia práva Spoločenstva podľa výkladu Súdneho dvora, Súdnemu dvoru potom prináleží, aby zo všetkých informácií, ktoré mu poskytol vnútroštátny súd, vyvodil prvky práva Spoločenstva, ktoré vyžadujú výklad, s prihliadnutím na predmet sporu. [27]

62. Preto treba uviesť, že na základe dostupných informácií o spore vo veci samej sa možno domnievať, že pani von Chamier-Glisczinski nie je oprávnená dovolávať sa v jej prospech uplatnenia článku 49 ES. Z informácií zaslaných prostredníctvom vnútroštátneho súdu a z údajov, ktoré pán von Chamier-Glisczinski predložil počas pojednávania, totiž vyplýva, že pani von Chamier-Glisczinski sa do Rakúska nemala *dočasne* presťahovať s *cieľom, aby* tam dostala starostlivosť poskytovanú v špecializovanom zariadení, v ktorom bola umiestnená, ale aby v tomto štáte *zriadila svoje trvalé bydlisko* predtým, kým sa tam presťahuje jej manžel. Pani von Chamier-Glisczinski mala počas obdobia 27 mesiacov trvalé bydlisko v Rakúsku a bola umiestnená v uvedenom opatrovateľskom ústave. Súdny dvor v rozsudku Steymann/Stassecretaris van Justitie rozhodol, že články 59 a 60 Zmluvy (zmenené, teraz články 49 ES a 50 ES) „sa nevzťahujú na situáciu, keď štátny občan členského štátu ide na územie iného členského štátu a zriadi si tam svoje hlavné bydlisko na neurčitý čas s cieľom… prijímať služby“. [28] Tento záver potvrdil aj rozsudok Sodemare [29], ktorý sa týkal poskytovania služieb v súvislosti s prijímaním do domovov dôchodcov.

63. Situácia manželov von Chamier-Glisczinski, zdá sa, že nespadá ani do oblasti pôsobnosti článku 39 ES. Z vyhlásení, ktoré pán von Chamier-Glisczinski poskytol na

27 — Rozsudok z 23. októbra 2003, Inizan, C-56/01, Zb. s. I-12403, bod 34 a tam citovaná judikatúra.

28 — Rozsudok z 5. októbra 1988, 196/87, Zb. s. 6159, bod 17.

29 — Rozsudok zo 17. júna 1997, C-70/95, Zb. s. I-3395, bod 38.

pojednávaní, totiž vyplýva, že pán von Chamier-Glisczinski, počas pobytu jeho manželky v opatrovateľskom ústave v Rakúsku, nepodnikol žiadne kroky, ktoré by smerovali k tomu, aby si v tejto krajine hľadal zamestnanie.

64. So zreteľom na skutkové okolnosti sporu vo veci samej, odpoveď na druhú prejudiciálnu otázku treba teda obmedziť len na výklad článku 18 ES.

65. Predovšetkým uvádzam, že sa nestotožňujem s námietkou Komisie a nórskej vlády, že zo skutočnosti, že nariadenie č. 1408/71 vykonáva v oblasti sociálneho zabezpečenia voľný pohyb zakotvený v ustanoveniach Zmluvy vyplýva, že vo veci samej sa uplatní len článok 19 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia a ustanovenia Zmluvy by sa mohli uplatniť len na základe predchádzajúceho vyhlásenia nezákonnosti tohto článku.

66. Ako som už uviedol vyššie, [30] domnievam sa totiž, že článok 19 ods. 1 písm. a) nebráni tomu, aby bol pracovníkovi a jeho rodinným príslušníkom priznaný na základe ustanovení Zmluvy nárok, ktorý si môže uplatniť nie voči inštitúcii štátu bydliska, ale voči inštitúcii, u ktorej je poistený.

67. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor v rozsudku Kohll [31], pri skúmaní vzťahu medzi článkom 22 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 a ustanoveniami Zmluvy, ktoré sa týkajú slobodného poskytovania služieb, spresnil, že *predmetom tohto článku nie je upraviť* — a preto *ani nevylučuje* — náhradu členskými štátmi výdavkov, ktoré vznikli v súvislosti so starostlivosťou poskytnutou v inom členskom štáte, *podľa sadzieb platných v príslušnom štáte*, ale len umožniť poistencovi, aby poberal vecné nemocenské dávky v mene príslušnej inštitúcie v súlade s právnymi predpismi štátu, v ktorom sa dávky poskytujú. [32] Všeobecný význam tohto tvrdenia na jednej strane a skutočnosť, že článok 22 ods. 1 a článok 19 ods. 1 nariadenia upravujú vecné dávky rovnakým spôsobom na druhej strane, vedú k úvahe, že toto spresnenie Súdneho dvora platí, okrem všetkých prípadov, na ktoré sa vzťahuje článok 22 ods. 1 [vrátane prípadov uvedených v písm. b)], aj pre prípady, ktoré spadajú do oblasti pôsobnosti článku 19 ods. 1. Predmetom článku 22 ods. 1, ani článku 19 ods. 1 nie je teda upraviť,

30 — Pozri body 51 až 56.

31 — Rozsudok z 28. apríla 1998, C-158/96, Zb. s. I-1931.

32 — Body 26 a 27. Súdny dvor v týchto bodoch odpovedal na námietku luxemburskej vlády a príslušnej inštitúcie, ktorá bola podobná ako námietka, ktorú v prejednávanej veci vzniesla Komisia. Pozri tiež rozsudok z 12. júla 2001, Vanbraekel a i., C-368/98, Zb. s. I-5363, bod 36. V rozsudku Inizian, citovanom v poznámke pod čiarou 27, Súdny dvor vylúčil, že článok 22 ods. 1 písm. c) bod i) nariadenia v rozsahu, v akom pre priznanie vecných dávok, ktorých poberanie zaručuje, vyžaduje získanie predchádzajúceho súhlasu, je v rozpore s článkami 49 ES a 50 ES (rozsudok už citovaný, body 15 až 36). Pokiaľ ide o novšie rozsudky, pozri nakoniec rozsudok zo 16. mája 2006, Watts, C-372/04, Zb. s. I-4325, body 46 až 48.

a preto ani *nebráni* náhrade výdavkov za lekársku starostlivosť poskytnutú v inom členskom štáte, ako je štát poistenia, za podmienok a podľa sadzieb platných v tomto poslednom uvedenom štáte.

68. Vo vyššie citovanom rozsudku Kohll Súdny dvor pokračoval tvrdením, že nárok na túto náhradu vyplýva priamo z ustanovení Zmluvy o slobodnom poskytovaní služieb. [33]

69. Otázka, ktorá si však vyžaduje odpoveď, sa týka toho, či možno tento nárok priznať na základe článku 18 ES v prípade, keď nie je možné dovolávať sa ani ustanovení článku 49 ES, ani ustanovení článku 39 ES.

70. V tejto súvislosti pripomínam predovšetkým to, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že právo Spoločenstva nezasahuje do právomoci členských štátov organizovať svoje systémy sociálneho zabezpečenia. [34] Z toho dôvodu, keďže neexistuje harmonizácia na úrovni Spoločenstva, prináleží právnej úprave každého členského štátu, aby stanovila podmienky priznania dávok v oblasti sociálneho zabezpečenia. [35] Skutočnosťou však zostáva, že pri výkone tejto právomoci musia členské štáty dodržiavať právo Spoločenstva [36] a najmä ustanovenia Zmluvy o slobode priznanej každému občanovi Únie, pohybovať sa a zdržiavať sa na území členských štátov. [37]

71. Ako však už rozhodol Súdny dvor, že keďže s občanom Únie sa musí v každom členskom štáte z právneho hľadiska zaobchádzať rovnako, ako sa zaobchádza so štátnymi príslušníkmi týchto členských štátov, ktorí sa ocitnú v rovnakej situácii, odporovalo by právu voľného pohybu, keby sa s občanom v členskom štáte, ktorého je štátnym príslušníkom, zaobchádzalo menej priaznivo ako

33 — Podľa Súdneho dvora tieto ustanovenia bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej náhrada nákladov zdravotnej starostlivosti poskytnutej mimo každého nemocenského zariadenia nezávislým lekárom v inom členskom štáte, podľa sadzobníka štátu poistenia, podlieha povoleniu inštitúcie sociálneho zabezpečenia, u ktorej je dotknutá osoba poistená. Podľa Súdneho dvora, takéto predpisy „bránia poisteným osobám kontaktovať sa s poskytovateľmi zdravotníckych služieb, ktorí sú usadení v inom členskom štáte a tvoria pre nich a ich pacientov prekážku slobody poskytovania služieb“ (body 34 a 35 rozsudku).

34 — Pozri najmä rozsudky zo 7. februára 1984, Duphar a i., 238/82, Zb. s. 523, bod 16, a Sodemare a i., už citovaný, bod 27.

35 — Pozri najmä rozsudky z 24. apríla 1980, Coonan, 110/79, Zb. s. 1445, bod 12; Paraschi, už citovaný, bod 15, a z 30. januára 1997, Stöber a Piosa Pereira, C-4/95 a C-5/95, Zb. s. I-511, bod 36.

36 — Pozri najmä rozsudky z 13. mája 2003, Müller-Fauré a van Riet, C-385/99, Zb. s. I-4509, bod 100; z 28. apríla 1998, Decker, C-120/95, Zb. s. I-1831, bod 23; Watts, už citovaný, bod 92, a Kohll, už citovaný, bod 19.

37 — Pozri rozsudok z 23. novembra 2000, Elsen, C-135/99, Zb. s. I-10409, bod 33.

v prípade, že by nevyužil možnosti ponúkané Zmluvou vo vzťahu k voľnému pohybu. [38] Podľa Súdneho dvora by tieto možnosti nemohli mať plný účinok, ak by štátneho príslušníka členského štátu mohli od ich využitia odradiť prekážky jeho pobytu v prijímajúcom členskom štáte kladené právnou úpravou krajiny pôvodu, ktorá penalizuje skutočnosť, že tieto možnosti realizoval. [39]

72. Vnútroštátna právna úprava, ktorá znevýhodňuje určitých štátnych príslušníkov len z dôvodu, že vykonávali svoju slobodu pohybu a pobytu v inom členskom štáte, by takto spôsobovala nerovnosť zaobchádzania, ktorá je v rozpore so zásadami, na ktorých je založený štatút občana Únie, teda so zabezpečením rovnakého zaobchádzania z právneho hľadiska pri výkone slobody pohybu. [40]

73. Zastávam názor, že toto je prípad vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá osobe poistenej vo vnútroštátnom systéme sociálneho zabezpečenia proti riziku odkázanosti odopiera priznať, do výšky krytia poskytovaného

38 — Pozri rozsudky z 9. novembra 2006, Turpeinen, C-520/04, Zb. s. I-10685, bod 20; z 11. júla 2002, D'Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, bod 30, a z 29. apríla 2004, Pusa, C-224/02, Zb. s. I-5763, bod 18.

39 — Pozri rozsudky Turpeinen, už citovaný, bod 21, a Pusa, už citovaný, bod 19.

40 — Pozri rozsudky Turpeinen, už citovaný, bod 22, a Pusa, už citovaný, bod 20. Pozri tiež rozsudky z 18. júla 2006, De Cuyper, C-406/04, Zb. s. I-6947, bod 39, a Elsen, už citovaný.

týmto systémom, náhradu nákladov vynaložených na pobyt v špecializovanom zariadení, ktoré sa nachádza v inom členskom štáte, pokiaľ nárok na náhradu týchto nákladov existuje v prípade pobytu poistenej osoby v zmluvnom ústave nachádzajúcom sa na území členského štátu poistenia.

74. Takéto rozdielne zaobchádzanie môže byť odôvodnené iba vtedy, ak sa zakladá na objektívnych hľadiskách, ktoré sú primerané legitímnemu cieľu sledovanému vnútroštátnym právom. [41]

75. V súvislosti s uvedeným pripomínam, že Súdny dvor v rozsudku Smits a Peerbooms [42], rozšíriac uplatnenie zásad stanovených v rozsudku Kohll na nemocničnú liečbu uviedol, že aj keď je právna úprava členského štátu, ktorá na prevzatie nákladov na liečbu poskytnutú v nemocnici v inom členskom štáte vyžaduje získanie predchádzajúceho súhlasu zo strany poisťovne, u ktorej je osoba poistená, prekážkou slobodného poskytovania služieb, môže byť odôvodnená dvojakým cieľom

41 — Pozri rozsudky z 23. marca 2004, Collins, C-138/02, Zb. s. I-2703, bod 6; Turpeinen, už citovaný, bod 32, a De Cuyper, už citovaný, bod 40.

42 — Rozsudok z 12. júla 2001, C-157/99, Zb. s. I-5473.

zachovania vyváženého systému zdravotníckej a nemocenskej starostlivosti, prístupnému všetkým a účinného spravovania finančných zdrojov určených na liečebnú starostlivosť. [43]

76. Domnievam sa, že podobné úvahy platia aj vtedy, pokiaľ ide o starostlivosť a opateru poskytovanú odkázaným osobám v špecializovaných zariadeniach. V skutočnosti, tak ako podľa mňa správne zdôraznili nemecká a nórska vláda, jednak požiadavky na plánovanie spojené so zachovaním vyváženého systému a prístupnosti stacionárnych zariadení pre odkázané osoby všetkým, osobitne s prihliadnutím na predlžovanie očakávanej dĺžky života v krajinách Spoločenstva, ako aj požiadavky na znižovanie nákladov vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia, existujú aj vo vzťahu k týmto dávkam.

77. Požiadavka predchádzajúceho súhlasu na účely získania vyššie uvedenej náhrady nie je teda v rozpore s článkom 18 ES, pokiaľ sú podmienky, na ktoré sa udelenie tohto súhlasu viaže, odôvodnené vzhľadom na vyššie uvedené ciele, opierajú sa o objektívne, vopred stanovené nediskriminačné kritériá a spĺňajú požiadavku proporcionality. [44]

78. Treba však pripomenúť, že v prejednávanej veci, z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že žiadosť pani von Chamier-Glisczinski o poskytovanie vecných dávok stanovených systémom poistenia pre prípad odkázanosti, v ktorom bola poistená, počas jej pobytu v opatrovateľskom ústave v Rakúsku, bola zamietnutá výlučne s odvolaním sa na článok 19 nariadenia č. 1408/71. Z vyššie uvedených dôvodov uplatnenie tohto článku nie je skutočnosťou vylučujúcou nárok na náhradu výdavkov do výšky krytia poskytovaného týmto systémom, na základe článku 18 ES. [45] Zamietnutie žiadosti pani von Chamier-Glisczinski nemožno teda v žiadnom prípade považovať za zákonné.

43 — Tamže, bod 69 a nasl. Podľa judikatúry poskytnutie ambulantnej starostlivosti v inom členskom štáte, naopak, nemôže podliehať povoleniu (rozsudok Kholl, už citovaný).

44 — Pozri rozsudky Müller-Fauré a van Riet, už citovaný v poznámke pod čiarou 36, a Inizan, už citovaný v poznámke pod čiarou 27. V rozsudku z 18. marca 2004, Leichtle, C-8/02, Zb. s. I-2641, Súdny dvor napríklad rozhodol, že podmienky, na aké nemecký právny predpis o sociálnom zabezpečení viaže vydanie povolenia na kúpeľnú liečbu v inom členskom štáte, nie sú v súlade s požiadavkami slobodného poskytovania služieb.

45 — Treba však uviesť, že v určitých prípadoch tento nárok na náhradu a nárok na vecné dávky poskytované štátom miesta bydliska alebo pobytu, ktorý vyplýva z uplatnenia ustanovení nariadenia č. 1408/71, sa môžu prekrývať. Je zrejmé, že v týchto prípadoch je nevyhnutné, aby sa zamedzilo riziku súbehu dávok. Tento cieľ možno dosiahnuť prostredníctvom administratívnej spolupráce dotknutých inštitúcií, podľa systému, ktorý bol zavedený týmto nariadením.

VI — **Návrh**

79. Vo svetle vyššie uvedených úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú mu položil Bayerisches Landessozialgericht München, takto:

1. Článok 19 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, sa má vykladať v tom zmysle, že zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba s bydliskom na území iného členského štátu, ako je príslušný štát, nemá nárok na žiadne vecné dávky poskytované v mene príslušnej inštitúcie od inštitúcie miesta bydliska, keď právne predpisy štátu miesta bydliska nestanovujú poskytovanie vecných dávok na krytie rizika, v súvislosti s ktorým sa tieto dávky požadujú. Článok 19 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 nebráni tomu, aby mohol tento pracovník alebo jeho rodinný príslušník dostávať od príslušnej inštitúcie uvedené dávky vo forme náhrady nákladov, na základe právnych predpisov, ktoré táto inštitúcia uplatňuje.

2. Článok 18 ES sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, ktorá odopiera osobe poistenej vo vnútroštátnom systéme sociálneho zabezpečenia proti riziku odkázanosti, priznať do výšky krytia poskytovaného týmto systémom, náhradu nákladov vynaložených na pobyt v špecializovanom zariadení, v ktorom dostala starostlivosť a opateru zodpovedajúcu jej zdravotnému stavu a ktoré sa nachádza v inom členskom štáte, pokiaľ by nárok na prevzatie, prípadne na náhradu týchto nákladov existoval v prípade pobytu poistenej osoby v zmluvnom ústave nachádzajúcom sa na území členského štátu poistenia. Takéto rozdielne zaobchádzanie môže byť odôvodnené iba vtedy, ak sa zakladá na objektívnych hľadiskách, ktoré sú primerané legitímnemu cieľu sledovanému vnútroštátnym právom.